

A termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásáról a gazdasági irányítás új rendszerében

RÁBA JÁNOS

A gazdasági irányítás új rendszerében a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásának szakmai irányításában a korábban kialakult és jogszabályokban (EVT. 17., 18., 19. §, a Vhr. 63., 64., 65. §) előírt rendtől — részben eltérő megoldások vannak folyamatban.

Az állami erdőgazdaságok mint vállalatok, felügyeletet, ellenőrzést más, gazdálkodó szervek felett nem gyakorolhatnak. E feladatokat az újjászervezett állami erdőrendezőségek látják el (l.: 22/1968. MÉM sz. utasítás).

Megmaradt azonban a tulajdonképpeni szakmai irányítási tevékenység: az éves erdőgazdálkodási tervfeladatokra vonatkozó javaslatlattétel (a fahasználati, erdőtelepítési, felújítási és ápolási tervek elkészítése), a tervfeladatok elvégzéséhez szükséges munkák időrendi és mennyiségbeni megállapítása, valamint e munkákhoz szükség szerinti helyszíni iránymutatás, a kitermelt faanyagok számbavétele.

Az üzemtervezett erdőekben az erdőművelési és fahasználati előírások rendelkezésre állnak, az üzemtervezetlenekben a helyszíni bejárás során becsléssel, az állományviszonyoktól függően kell a tartamos gazdálkodási elveket érvényesíteni.

E feladatok ellátásának, a szakmai követelmények, igények kielégítésének módszerében — amint már említettem —, eltérő megoldások vannak kialakulóban. A termelőszövetkezetek önállóságra irányuló törekvése erdőgazdálkodásuk tekintetében is érvényesül. Mind több, főként nagyobb erdőterülettel rendelkező termelőszövetkezet igyekszik erdészeti szakembert alkalmazni. Támogatjuk ezt a kezdeményezést, mert megfelel az 1961. évi VII. törvény végrehajtásáról szóló 33/1962. (IX. 12.) Korm. sz. rendelet előírásának (65. §) is, mely szerint az olyan termelőszövetkezet, amelynek kezelésében 1000 ha-t meghaladó erdő és fásítás van, erdőmérnököt, és amelynek 500—1000 ha közötti erdeje és fásítása van, szakképzett erdészt köteles foglalkoztatni. Erdészeti szakképzettséggel rendelkezőnek azt a személyt kell tekinteni, aki a 29/1962. (Erd. É. 42.) OEF. sz. utasításban felsorolt képesítések valamelyikét megszerezte, az ott megnevezett iskolát (tanfolyamot) elvégezte, a vizsgát letette. Az úgynevezett erdőkezelői (erdőfelelősi) tanfolyamot végzeteket (még ha arról vizsgabizonyítványt is kaptak), nem tekinthetjük erdészeti szakképzettséggel rendelkezőknek.

Ugyancsak támogatjuk több termelőszövetkezet és tsz területi szövetség részéről elindított azt a kezdeményezést is, amely arra irányul, hogy azok a termelőszövetkezetek, amelyeknek használatában kisebb erdők és fásítások vannak, erdészeti szakember tartására társulnak. A társulás formái, — miként a mezőgazdasági jellegüké is — többfélék lehetnek. A tájankénti, megyénkénti, a részletmegoldásokban eltérő, de alapelveiben egyező, vagy hasonló módszerek szervezését elsősorban a tsz-ek területi szövetségeitől és a tanácsok mezőgazdasági és élelmezésügyi szakigazgatási szerveitől várjuk.

Az említett megoldások a MÉM és a TOT egyetértő állásfoglalásával találkozhatnak. Nagymértékben elősegíthetik a mielőbbi rendezéseket az állami erdőgazdaságok vezetői azzal, ha a termelőszövetkezetekben elhelyezkedni kívánó szakemberek áthelyezését megkönnyítik. Az erdészeti szakemberek körében megindult egészséges fluktuációnak vagyunk a tanúi. Az elmúlt 8 hónap alatt megkétszereződött a termelőszövetkezetekben elhelyezkedett erdőmérnökök és szakképzett erdészek (technikusok) száma. Az országos adatok azt mutatják, hogy még további átáramlásra van szükség, körülbelül az eddig áthelyezetteknek megfelelő számban. Információs adataink szerint tehát a tsz-ekben elhelyezkedő erdészeti szakemberek száma a közeljövőben kielégítően alakul. Nem megfelelő azonban az átkerült szakemberek egy részének szakmai felkészültsége, egyéni képessége, rátermettsége. A termelőszövetkezetekben nagyobb önállóságra vannak utalva az erdészeti szakemberek, s csak több éves gyakorlattal, széles látókörrel rendelkezők állhatják meg helyüket. Gyenge képességű emberek előbb-utóbb leváltásra kerülnek. Szükséges tehát, hogy az áll. erdőgazdaságok vezetői ne akadályozzák meg a jobb képességű szakembereket sem abban, hogy a tsz-ekben (tsz-közi társulásoknál) elhelyezkedjenek. A termelőszövetkezetek rajtuk, munkájukon keresztül fokozottabb mértékben felismerik és megbecsülik az erdőgazdálkodás többoldalú jelentőségét, s tekintélyt szereznek önmaguknak is, amelyre oly nagy szükség van

a termelőszövetkezetekben. Számos példa van arra, hogy az eredményesen dolgozó erdészeti szakemberek munkáját nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is elismerik. Megvan a lehetősége, hogy a tehetséges erdészeti szakember sokoldalú alkotó képessége éppen a tsz-erdőgazdaságokban bontakozzon ki. Elvárják egyes tsz vezetők, hogy az általános erdőgazdálkodási tevékenységen túlmenően a faanyag feldolgozásához, a fagyártmány-üzem megszervezéséhez és az értékesítéshez is értsenek szakembereik.

A termelőszövetkezetekben, termelőszövetkezeti társulásokban elhelyezkedett erdészeti szakemberek nem szabad, hogy elszakadjanak az állami erdészeti alkalmazottak nagy családjától. Tartsák meg továbbra is egyesületi és szakszervezeti tagságukat.

Továbbra is fennáll az állami erdőgazdaságok szakmai irányításának szükségessége, ha a termelőszövetkezetek saját gazdaságukon belül, vagy társulás útján nem foglalkoztatnak erdészeti szakembert.

Főként a jelenlegi, átmeneti időszakban nélkülözhetetlen ez a megoldás, amelylyel a termelőszövetkezetek nagyrésze eddig is meg volt elégedve. Várható, hogy számos tsz-gazdaság a jövőben is, — a helyi körülményektől, adottságoktól függően — igényli az állami erdőgazdaságok szakmai irányítását a megállapított 30 Ft/kh térítési díj ellenében.

Csekély a száma azoknak a termelőszövetkezeteknek, amelyek vezetősége nem hajlandó saját gazdaságán belül, illetve társulás útján sem erdészeti szakembert alkalmazni, sem pedig az állami erdőgazdaságok szakmai irányítását igénybe venni. A tanácsok mezőgazdasági és élelmezésügyi szakigazgatási szerve és a tsz-ek területi szövetsége közreműködésére van szükség, — mindenekelőtt a Vhr. 65. §-ában előírtak megtartatására —, hogy ezt a nézetet megváltoztassák. Az állami erdőgazdaságok részéről a feladatok elvégzésére irányuló készségnek kell megnyilvánulnia és az érvényes tanácsi kijelölő határozat birtokában gyakorlatilag el is kell látni a szakmai irányítást, így van jogalap fellépni a követeléssel.

A tanácsi szakigazgatási szervek termelés-irányítási konkrét feladatokat nem láthatnak el a gazdasági irányítás új rendszerében. Következésképpen a 30 ha-nál kisebb erdővel és fásítással rendelkező tsz-ekre vonatkozólag is a fentiekben vázoltakat kell érvényesíteni.

A sorozatosan elkészülő üzemtervek adatai azt mutatják, hogy a termelőszövetkezetek használatában levő erdőkből és fásításokból — az elmúlt évek terv- és tényszámaihoz viszonyítva —, nagyobb fatömeget lehet kitermelni. Az emelkedés lehetővé vált, mivel a szakmai irányítók az elmúlt évek gyakorlatában — üzemtervek hiányában — óvatos becsléssel tervezték meg a fahasználatokat.

Csak elismeréssel szólhatunk annak a néhány száz erdészeti szakembernek a munkájáról, akik a mezőgazdaság szocialista átszervezése idején és azt követően is, úgy tudtak sáfárkodni a tsz-erdők és fásítások faállományával, hogy a már említett nagyobb lehetőségekkel számolhatnak a használók.

A termelőszövetkezetek az ország erdőterületének több mint 21%-án gazdálkodnak. Az erdőtvényben és a végrehajtási kormányrendeletben, — az erdőgazdálkodás alapelveire, általános szabályaira vonatkozó előírások — éppen úgy kötelezőek a termelőszövetkezetek kezelésében levő erdőkre és fásításokra, mint az állami kezelésben levőkre. Az erdőgazdálkodási üzemtervekben meghatározott feladatok és lehetőségek érvényesítése, a jogszabályokban előírtak betartatása az állami erdőrendezősségek, erdőfelügyelőségek feladata.

A termelőszövetkezetek új erdők telepítéséhez, fásítások létesítéséhez, ápolások végrehajtásához az 1/1967. (XII. 1.) OT—PM—MÉM. sz. együttes rendeletben, a célsoportos beruházások körében tárgyalt, s évenként meghatározott kereten belül, továbbá a meglévő erdők felújítására, ápolására a 2/1967. (XII. 22.) PM—MÉM. sz. utasításban foglaltak szerint az állami támogatás körében, biztosítva van az igényelt költség-fedezet. E címen a termelőszövetkezetek a folyó évben több mint 200 millió Ft állami támogatáshoz juthatnak, és az összeg felhasználása nagy felelősséget ró a gazdálkodó és az ellenőrző szervekre egyaránt.

A termelőszövetkezetek eredményes erdőgazdálkodásának, szakemberellátásának, a szakmai irányításnak, az állam erkölcsi és anyagi támogatásának lehetőségei ismertek. Mindezek érvényesítésével, körültekintő szervező munkával, céltudatos ellenőrzéssel, a termelőszövetkezeti erdőkben és fásításokban folyó gazdálkodás színvonalának folyamatos emelését kell elérni.